

89

Summblatt

*M-s. 201
3.*

295.

PIAM AC RELIGIOSAM
NATALIS DOMINI
CELEBRATIONEM
FRIDERICIANAE
PRORECTOR
SIGISMUNDVS IACOBVS
BAVMGARTEN

THEOL. D. ET PROF. P. O. SEMINARII THEOLOGICI
DIRECTOR ALYMNORVM REGIORVM EPHORVS REGIAEQVE
ACADEMIAE SCIENTIARVM BEROLINENSIS MEMBRVM

VNA CVM
DIRECTORE CANCELLARIO
AC RELIQVO
SENATV ACADEMICO

INDICIT
C I V I B V S.

SIMVL
DE
FORMA SERVI A CHRISTO SVMTA
BREVITER DISSERITVR.

H A L A E
IMPENSIS ORPHANOTROPHEI MDCCXXXVIII.

um memoria omnium beneficiorum Dei diligenter renouari meretur, tum illud in primis in iis fieri decet, quae magnitudine sua non minus quam amplitudine reliquis praestant, atque ita comparata sunt, vt ad totius humani generis salutem quam maxime pertineant. Principem vero sine dubio inter illa locum obtinet, quod Deus immortalis, aeterna mortalium misericordia commotus, filium humana natura tempore definito induit, eumque gratiae conciliatorem vnicum omnibusque numeris absolutissimum constituit. Hoc enim beneficium fons est reliquorum omnium, quae nobis Deus in Christo contulit, eamque ob causam maxime dignum, vt animos in eius consideratione defigamus, tantique beneficii auctorem laudibus efferamus ac veneremur; vt denique de tanto Dei planeque immerito in nos amore nobis, vobis, Ciues optimi, imo vniuerso humano generi gratulationibus exacuamus. Cum vero id omni tempore conuenit, tum maxime illo tam insignis amoris diuini frequens recordatio

ac laeta commemoratio ad officium nostrum pertinet, quod pii maiores, homines religiosissimi, rei huic laetissimae sacrum ac dicatum esse vouerunt. Quoniam igitur tempus hoc, Dei immortalis beneficio, rursus viuendo attingimus, quo totus Christianus orbis laetissimis vocibus de ortu Seruatoris perfonat, nihil sane et nobis et vobis indignius esset, quam tanta de re aut plane silere, aut ea non valde laetari, quae tamen omnium commemoratione, laudibus, et gaudiis quam maxime celebrari meretur. Ne ergo in nobis iure aliquid desiderari queat, traditum a maioribus morem etiam in praesenti merito ac lubenter vsurpamus, scriptoque publice proposito vos, Ciues optimi, officii vestri non solum debiti, verum etiam vobis, si homines estis, admodum iucundi, admonemus. Vestrum ergo erit hos dies ita agere, vt appareat, aures vestras ad voces cohortationesque nostras non fuisse clausas, sed valere adhuc aliquid apud vos, vt par est, amorem Dei, merita Seruatoris, et commemorationem beneficii, quod ipsi coelestes legati laetissimis plaufibus atque acclamationibus orbi terrarum annunciauerunt.

Quo vero eo facilius, eo quo intendimus, peruenire possimus, constitutum nobis est, cohortationi nostrae breuem *de forma serui a Christo homine sumta* disputationem praemunire, vt et nobis et vobis eo magis constet, quantum pietatis mysterium sit, quod *Deus in carne manifestatus est*. Occasionem vero argumentum, quod delegimus, tractandi, praebet nobis notissimum illud Pauli effatum; (Phil. II, 5. 6. 7.) *ea mens sit in vobis, inquit, quae fuit in Christo Iesu; qui in forma Dei exstans, non rapinam dixit esse aequalem Deo, sed se ipse exinaniuit, formam serui sumens*. cet. Omnia accuratius excutere atque explanare, quae grauissima hac apostoli sententia continentur, breuitatis, quam custodiendam censemus, ratio, ipsarumque rerum et multitudo et grauitas, non permittit; quam ob rem de eo tantum disquirere placet, quid sibi *forma serui* velit, quam Christus homo factus sumfisse dicitur. Quo vero argumento huic maximo nec omni plane difficultate carenti eo melius satis faciamus, nostram de eo disputationem *tripartitam* facere eoque pacto instituire consultum arbitramur, vt *primo* inquiramus, ex quo fonte apostolus in hac sua de Christo oratione, et nomen *formae serui* et rem nomine significatam duxerit; *deinde* vero accurate explicemus, quibus in rebus illa serui
forma

forma a Christo sumta ponenda sit; *denique* autem fines demonstramus, ad quos omnia cum ab ipso Deo et Christo relata sint, tum etiam a nobis referri debeant.

Primo igitur loco illud in considerationem venit, ex quo fonte apostolus, de Christo disputans, et nomen *formae serui* et rem verbis his significatam, hausit. Solenne vero maxime fuit legis Dei cum in reliquis, tum in primis in doctrina de Christo tradenda, scriptores diuinorum librorum V. T., aut diserte laudare, translatisque ex monumentis eorum sententiis eos testes sibi plane consentientes citare, aut saltem, praetermissa licet diserta illorum mentione, eos tamen spectare, atque toto orationis genere tacite nos ad illorum volumina remittere. Quod quin etiam hoc loco a Paulo factum sit, iure nemo dubitare poterit, qui secum reputauerit, quam frequenter Messias, in scriptis prophetarum, nomine *serui Dei* appelletur. Sic Deus apud Iesaiam; (c. XXXXII, 1.) *Ecce seruus meus*, inquit, *quem sustineo, et electus meus, quo delektor*; ac simili ratione; (c. LII, 13.) *Ecce sapienter aget seruus meus, et extolletur, et euebetur et eminebit valde*. Adiunge etiam Iesaias (c. XXXXIII, 24.) *vbi Messias seruire me fecisti, inquit, peccatis tuis, fatigasti me iniquitatibus tuis*. Similia leguntur apud Ezechielem (c. XXXIII, 23, 24.) *Praeficiam illis, inquit, unicum pastorem, qui pascat illos, seruum videlicet meum Dauidem. Hic pascet illos et pastor illorum erit. Et ego leboua Deus illorum ero, sed seruus meus Dauid princeps illorum erit.* (conf. etiam c. XXXVII, 24, 25.) Subiicimus denique effatum Dei apud Zachariam (c. III, 8.) *Ecce adducam seruum meum Zemach.* (*) Imo videretur apostolus, haec

(*) Trahunt etiam huc interpretes nonnulli verba Pf. XXXX, c. 7. quae ad conditionem Messiae seruilem significandam, ita verti volunt; *hostiam et mincham noluisti, aures perforasti mihi*, sibi que persuasum habent, spectari legem diuinam (Exod. XXI, 5. 6.) de serui libertatem recusantis auricula ostio aedium Domini adfigenda. Hos, quoniam ex parte censent quod nobis probatur, sententiam diuidere iubemus et sequimur. Probatum nimirum, quod rem ipsam, quae forma serui signatur, hic quaerunt, obsequium nimirum a Seruatore praeslitum. Displicet vero, quod verba *אָזְנוֹתַי כְּרִיתִי לִי*, ad legem illam, de perforanda auricula seruorum, pertinere putant. Melius enim verba illa verti *effodisti mihi aures*, et ex Iesaias L, 4. 5. 6. illustrari putamus, *vbi Messias simili plane ratione suum erga patrem obsequium declaraturus, excitat mane mane, inquit, excitat mihi aurem, vt auiliam, sicut discipuli. Dominus Deus aperuit mihi aurem.* Quemadmodum igitur exci-

haec scribens, nonnullos ipsius Seruatoris sermones in animo habuisse, de hac serui persona a se suscepta testantis. Licet enim ipse Dominus in scriptis N. T. nunquam se *δουλος* siue *seruum* appelleret, nisi forte similitudinem illam cum nonnullis (Luc. XIII, 17.) huc referas, cuius tamen per similitudinum naturam alia ratio est; sed potius se, etiam in his terris adhuc versans, ut maiestati suae decore caueret, a seruis reliquis accurate distinguat; (conf. Matth. XXI, 33. sqq. et Ebr. II, 2. sqq. Io. XIII, 16. etc.) multa tamen aliis verbis paullo mollioribus dixit, quibus res ipsa significatur. Sic ambitionem indignationem concertationesque discipulorum de principatu, proponendo exemplo suo compressurus, *filius hominis*, inquit, *non venit, ut ministeria exigeret sed ut praestaret, vitamque pro multorum salute profunderet.* (Matth. XX, 28.) Et alio loco eandem rem agens, *quis est maior*, inquit, *num ille, qui mensae accumbit, an ille, qui ministrat? nonne ille, qui accumbit? ego vero inter vos sum sicut ministrans.* (Luc. XXII, 27. conf. etiam Rom. XV, 8.)

Accedimus iam ad alterum idque grauissimum disputationis nostrae caput, inquisitioni, quibus in rebus illa *serui forma* a Domino sumta ponenda sit. Quod ante quam explicemus, illud statim in principio obseruandum est, serui formam a Christo sumtam proprie quidem et proxime ad humanam illius naturam pertinere, nec tamen humanam naturam ipsam per se significare. Quod si enim statuas, *formam serui* in Christo dictam, ipsam Christi naturam humanam dicere, ex eo consequatur necesse est; Christum quoque in statu suo glorioso adhuc in forma serui existere, quoniam humanam naturam in illo omnino retinuit: quod cum plane absurdum sit et sacris litteris repugnet, facile apparet, formam serui, non ipsam Domini naturam humanam, sed certam illius conditionem dicere, quae quippe ad tempus modo et ad muneris in his terris praestandi rationes accommodata, mutari ac poni a Domino et potuit et debuit, ipsa natura humana remanente. His ergo, ad omnem errorem cauendum, sollicitè praemunitis, iam facile erit ad

tare et aperire aurem, hic idem est atque attentum et docilem aliquem reddere ad praecepta et imperia accipienda; ita *effodere alicui aures* idem sonabit, ac proinde ad obsequium Christi in forma serui praestitum omnino pertinere, licet propter discrepantiam orationis in utroque loco, verba ex lege illa de seruorum auricula perforanda translata esse negemus.

ad intelligendum, quid sibi *forma serui* velit; signatur nimirum hoc nomine conditio illa humilis, molesta, dura, laboriosa, contempta, quam Christus homo factus simul atque libenter, nostri amore suscepit, et vsque ad excessum ex hac mortali vita retinuit, seruorum in ea similitudinem gerens; quorum conditio apud veteres, vt neminem fugit, durissima ac vilissima fuit. Comprobat hanc interpretationem *μορφη Θεου* s. *forma Dei*, formae serui satis perspicue opposita. Cum enim *forma Dei*, in qua Christus homo existisse dicitur, non ipsam diuinam naturam significare queat, quia Christus illa se abdicasse legitur; sed potius patefactionem et vsum maiestatis diuinae, cum natura humana, propter arctissimam diuinae naturae coniunctionem, communicatae signet: forma serui per rationem contrariam humilitatem illam ac demissionem naturae humanae significabit, in qua Dominus nostra causa per totam hanc mortalem vitam existere voluit.

His ita generatim expositis, rei grauitas et magnitudo non minus, quam instituti nostri ratio postulat, vt illa speciatim explicemus et pluribus persequamur, in quibus Dominus serui formam ac similitudinem gessit. Tribus vero rebus ea maxime contineri arbitramur; primo enim forma illa ac similitudo serui apparuit in humili, vili atque etiam inopi ortus, cultus externi totius, ac victus conditione; deinde in actione totius vitae, munerisque administratione, ac denique in ratione actorum factorumque illius vltimorum. Primo ergo forma serui, siue summa illa ac voluntaria Domini demissio, in humili atque inopi ortus, cultus externi totius, ac victus conditione conspicua fuit. Quod enim ad humanum Domini ortum attinet, ex historia euangelica satis constat, quam tenuia, obscura, ignobilia omnia in eo fuerint; vix locus in praesepi concessus; nullus ibi apparatus earum rerum, quae vel apud mediocres homines, dum nascuntur, curari et in promptu esse solent; nulla praeterea orti tanti Regis publica significatio ac celebritas; adeo vt, audito a Magis de nato Iudaeorum rege nuncio, Herodes non solum eo, sed totus populus Hierosolymitanus, tanquam re adhuc plane omnibus incognita, grauiter percelleretur. Quae primi ortus ratio adeo tenuis, atque minime illustris haud leue profecto ingentis submissionis argumentum in natura Christi humana fuit. Destinatus enim erat a Deo, regno non solum Israelis, nec solum orbis terrarum, sed totius mundi. Tanta praeterea

terea erat ac tam nota generis, quod a Dauide potentissimo rege ducebat, antiquitas et nobilitas, vt sane maiori se iure *nobilem*, siue illustri loco natum, appellauerit, (conf. Luc. XVIII, 12.) quam quisquam regum aut principum, qui etiam hodie orbis terrarum imperium inter se diuisum tenent: quorum sane nemo sine vana iacrantia gloriari aut adfirmare audebit, se tantam generis sui ac nobilitatis antiquitatem ac splendorem, per tot imaginum successiones, certo demonstrare ac probare posse, atque illud in genere Christi, ex idoneis ac fide dignis monumentis recensendo, factum est; etiamsi modo a Dauide, nedum ab Abrahamo, maiores illius numerare velis. Quae cum ita sint, magna sane submissio Domini ac Regis tanti hominis nati inde elucet, quod amore erga nos plane singulari atque inusitato commotus, iure suo non vti, ac non solum non supra alios, propter generis claritatem eminere, verum etiam longissime infra illos conspici voluit. Quod igitur apostolus supra (c. 6.) adfirmat, *Christum Iesum, in forma licet Dei exstantem, non tamen duxisse rapinam se esse aequalem Deo*; illud sane etiam ad hanc rem, quam modo terigimus, commode transferri et debet et potest, atque idcirco dici, Christum generis licet antiquitate et gloria praestantem, ac cum magna aliorum excellentia naturalibus clarum, minime tamen rapinam duxisse, se summis regibus orbis terrarum hac in re parem imo etiam longissime superiorem esse, sed se ipsum sua voluntate exinaniuisse.

Eadem praeterea humilis serui forma ac similitudo longe euidentissime inspecta fuit in toto optimi Seruatoris externo cultu victuque. Quod enim primo ad cultum externum habitumque attinet, nihil quidem sordidi aut indecori, aut quod dissolutam minimeque probandam negligentiam argueret, in eo fuisse, certum habemus. Ordinis enim ac munditiae, minime quidem exquisitae atque odiosae, quae leuium ac vanorum hominum est, sed tamen decentis atque ab omni inhumana negligentia abhorrentis, studiosum atque amantem fuisse Dominum, cum summa illius animi morumque sanctitas credere iubet, rum etiam acta, dicta, et praecepta aliis data satis docent: (conf. Marc. VI, 40. Io. XVIII, 23. 1 Cor. XIII, 33. 35. 37. 40. 2 Thess. III, 6.) immunditia enim et sordes in cultu etiam externo, sponte contractae atque adamatae, minime conditionis alicuius, quamuis humilis ac vilis necessaria, dolenda

dolenda licet indicia, sed hominum vitia sunt, a quibus castissimus Seruator remotissimus omnino fuit. Interim tamen illud satis exploratum est, omnem non solum splendorem ac magnificentiam ab externo Domini cultu abfuisse, verum etiam tenuia omnia atque haud raro dura fuisse. Praeterquam enim quod animus Seruatoris submissus, re vera tamen magnus, ac proinde non caduca, breuia, et adspectabilia, sed aeterna ac coelestia spectans, ab huiusmodi rebus tam cito se mutantibus ac labentibus alienus fuit; ipsa quoque paupertas atque egestas, quam nostro bono sua voluntate suscepit atque pertulit, externi apparatus vel mediocris comparationem verabat: hinc, *nostis enim*, inquit apostolus, *gratiam Domini nostri Iesu Christi, qui licet diues esset, pauperem tamen egit*, (2 Cor. VIII, 9.) et ipse Dominus locupletissimus eorum, quae experiebatur, testis, *vulpeculae speluncas habent*, inquit, *et volucres sub coelo nidos, at filius hominis non habet, quo caput suum reclinet*, (Matth. VIII, 20.) quae rerum, etiam ad vitae vel necessitates vel mediocres commoditates pertinentium, haud infrequens apud Seruatorem in opia in causa quoque fuit, vt illi, qui splendidum ac magnificentum Messiae habitum, cultum, apparatus, incessum, atque magnitatem, mentis et opinionis errore sibi finxerant, nihil minus sibi persuadere potuerint, quam Iesum esse illum, quem ceteroqui votis suis tam ardentem expetierant; ipsa quippe illius praesentia atque externo adspectu expectationem illorum magnopere fallente. Quod ad victum attinet, illius quidem tenuitatem iam olim a sapientibus magnopere laudatam atque commendatam esse, et hodie quoque laudari et commendari nouimus: sed quoruscumque est, qui eam lubenter sequatur, cogitans, naturam paucis esse contentam; in primis si facultates habeat mensam multis exquisitisque epulis construendi, nec praeterea auaritia suam defraudare genium, aut corporis imbecillitate cupiditates suas refrenare cogatur. Christus vero, Dominus licet et haeres rerum omnium, non solum esuriisse ac sitiisse legitur, sed etiam potestate sua victum miraculis comparandi, qua in gratiam aliorum saepius ac libenter vsus est, sua causa ne semel quidem vti voluit; quo omnibus luculentissime constaret, eum omnia, quae aut fecit, aut pertulit, non ad suas utilitates sed ad alienas retulisse.

Deinde vero illa quoque serui forma ac similitudo, vt supra diximus, in totius vitae actione, munerisque administratione ma-

B

xime

xime conspicua fuit. Generatim autem illud in eo ponitur; quod Dominus, cum sui iuris atque in sua potestate esse, ac proinde suo non alieno arbitratu vivere potuisset, noluit tamen hoc suo iure vti, sed potius se ipse emancipauit, atque ad aliorum arbitrium ac voluntatem cuncta agere decreuit. Haec enim seruorum maxime conditio erat, vt in omni vita suo plane arbitrio carerent atque ita in Dominorum potestate essent, vt se totos ad Dominorum voluntatem et imperia conformare cogerentur. Serui ergo similitudinem in eo pariter gessit Dominus noster, quod legi se subiecit, quam ipse tulerat, et quae ipsi, etiam qua homini, scripta non erat, ac proinde nolenti imponi haud potuisset. Licet enim omnis natura creata per se legi diuinae omnino, propter id ipsum quod creata est, subiecta sit, ac parere cogatur: alia tamen ratio est naturae humanae Iesu; quae per se constans, nec vilo tempore solitaria existens, sed a primo sui ortu naturae illius diuinae arcissima et indissolubili societate coniuncta, ea lege per se ac sua causa obstringi ac teneri non potuit, qua reliquae naturae creatae merito imo necessario tenentur. Quod itaque Christus, homo quidem verus, sed plane singularis ac sine exemplo, nihilominus legi subiectus et fuit et vixit, id non solum indicio est, factum id esse per voluntariam optimi iuris abdicationem, sed simul etiam argumento, Dominum, qui profecto nihil frustra facit, illud non sua sed aliorum causa ac vice fecisse. Vera ac certa haec esse quae diximus, nec incertis solum coniecturis niti, ipsa Domini effata haud pauca comprobant. Sic violatae legis de Sabbato, licet falso atque iniuria, haud semel accusatus, non solum crimen per se falsum sibi illatum depulit, verum etiam plura sibi, quamuis homini ex Iudaeorum gente orto, ea in re licere, quam vlli alii eiusdem generis, grauius monuit, palam adfirmans, se lege Sabbati per se adeo non teneri, vt potius Dominus Sabbati ac proinde supra legem illius sit, ita vt non minus illo, quam quouis alio die libere facere possit quae velit. (conf. Marc. II, 28. Io. V, 17.) Licet igitur Dominus iure optimo et aequissimo sponte sua ac voluntate non sit vsus, cauere tamen illi, atque contra aduersarios et obretractores veritatem illius atque aequitatem vindicare nunquam destitit. Idem ex eo probatur, quod alibi absolutum ius summamque potestatem in vitam humanae suae naturae sibi vindicat, quam sane nulla natura creata per se aut habet aut habere potest; *ideo amat me, inquit, pater,*

pater, quia vitam meam pono ut resumam, nemo mihi illam tollit; pono illam a me ipso, potestatemque habeo illam resumendi. (Io. X, 17. 18.) Eandemque ob causam tanquam singulare, et plane extraordinarium Christi factum laudatur; quod, quanquam homo ille Iesus Christus etiam filius Dei vnicus et naturalis fuerit, obedire tamen et legi diuinæ se subiicere voluerit. Sic enim apostolus, et *quanquam*, inquit, *filius erat, eo tamen quod passus est, obedientiam didicit.* (Ebr. V, 8.) Adiungimus adhuc ad rem grauissimi omnino momenti eo magis confirmandam effatum Pauli, (Galar. III, 4. 5.) *cum tempus impletum esset, inquit, emisit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub legem, ut illos qui sub lege erant redimeret.* In hac oratione apostolus *eo fieri* ex muliere et *eo fieri* sub legem accurate distinguit tamquam res duas ac diuersas, atque in persona Christi, qui simul etiam Dei filius erat, minime necessario coniunctas. Aliae enim naturae creatae non solum cum ipso ortu suo, sed etiam propter illum, lege diuina necessario tenentur, nec vnquam ea solui possunt; at Christus, teste apostolo, statim quidem ab ortu humano, legi subiectus est, minime vero propter illum ipsum ortum, sed eam vnice ob causam, ut alios qui lege tenebantur sua subiiectione eximeret; quam proinde subiiectionem indebitam esse oportuit, quoniam alioqui pro aliis valere nullo modo potuisset. Quod si etiam Christus per se propter ortum humanum, ac proinde simpliciter ac necessario lege obstrictus fuisset, nunquam quoque plane illa solui potuisset, verum in statu quoque suo glorioso illi adhuc subiectus dicendus esset; id quod tamen omnibus fatentibus perspicue falsum et absurdum est, cum S. litterae omnia potius sine vlla exceptione illi subiecta adfirment, *illo vnico qui subiicit excepto.* (1 Cor. XV, 27.) Tota igitur Christi sub legem subiectio, omneque obsequium et faciendo et luendo illi praestitum, forma s. similitudine serui continetur, quam apostolus scite et vocabulo ad rem apto, eum *sumfisse* dicit, ad demonstrandum, Dominum a nemine ad id coactum nec lege aliqua adstrictum fuisse, sed sponte se ex Domino in seruum submisisse. (conf. Io. X, 17. 18.) Postquam vero Christus semel lege se adstrinxerat, nihil quoque eorum, quae bonum ac fidelem Dei seruum decent praetermittere, sed potius omnes officii numeros obire voluit. Hinc omnia quae fecit ac locutus est, patris auctoritate et imperio fecit ac dixit; frequentissime testatus, se non suae sed Dei voluntati obtemperare,

nec suae sed patris gloriae et dignitati vnice seruire. (conf. Io. V. VI. VII. VIII. XVII.) Licet enim certissimum per se ac verissimum sit, Christum sua sponte quoque ad ea omnia, quae pro mortalium salute fecit, plane propensum, ac proinde summa sua voluntate ad illa exsequenda paratissimum fuisse; in illa tamen humili conditione non tam suam quamuis propensam, sed potius patris voluntatem et imperia in consilio habuit, et ad illius arbitrium omnia retulit, obsequii sibi gloriam, serui conditione adhuc viuenti sufficere ratus.

Nec minus ad serui similitudinem, ad quam Christus se conformauit, illud pertinet, quod hominibus quoque earumque legibus paruit nec se illis temere vlla in re soluit; si modo euenta nonnulla singularia excipias, vbi demonstrandae maiestatis diuinae necessitas, ac singularis plane muneris ipsi demandati ratio et dignitas illud postulabat. (conf. Io. IV, 25. Matth. XXI, 12. Luc. II, 43. 48. 49.) Si vero constantem vitae tenorem ac perpetuitatem spectemus, in eo quoque similitudinem serui gessit, quod hominum iustis imperiis libenter paruit, nec praecipui aliquid habere voluit. Hinc diserte parentibus dicitur subiectus et obediens factus; (Luc. II, 51.) qua subiectione sine dubio etiam illud significatur, quod curas et labores domesticos non defugerit, nec infra se dignitatemque suam putauerit. Tota denique vitae, quam suscepto publico docendi munere egit, laboriosa ratio ac molestiae plena, magnam cum conditione seruili similitudinem habuit. Fame, siti, vigiliis, aestu, molestis itineribus fatigari; stultritas non solum et ineptias, verum etiam grauissimas hominum iniurias tolerare, nec facile magna et longa molestiarum interualla curarumque laxamenta habere; haec omnia ita sunt comparata, vt satis appareat, Dominum illud esse voluisse ac reuera fuisse, quod dicebatur, serui scilicet persona indutum. Quibus tandem omnibus illud etiam accedit; quod Dominus haec omnia non sibi sed nobis praestitit. Proprium enim hoc erat conditionis seruilis, vt, qui ea viuebant, nihil plane sibi, sed omnia Dominis praestarent et acquirerent; sic Dominus plane non sibi, sed nobis vnice et viuens et seruiens, hac quoque in re serui partes implere non dubitauit. Id quod ipse discipulis significaturus *filius hominis*, inquit, *non venit vt exigeret ministeria, sed vt ipse praestet, vitamque suam pro multorum salute profundat.* (Matth. XX, 28.)

Tertio

Tertio denique, ut supra diximus, forma scilicet similitudo serui a Christo sumpta, in ultimis illius actis atque euentis, maxime conspicua cernitur. Veritatem his dictis nostris constare facile apparebit, si primo attentius considerauerimus, quomodo se ipse ad supremam suam praeparauerit, et quid tunc maxime egerit et cogitauerit; deinde quid et egerit et pertulerit malis et cruciatibus iam irruentibus, ac denique si supplicii, quo adfectus est, genus cogitauerimus. Quod ad primum, scilicet ad praeparationem a Domino adhibitam attinet, primo loco commemorandum est, quod Dominus appropinquante tempore excessus ex hac vita a patre definito, ipse se obrulit hostibus suis, gnarus licet eorum omnium, quae sibi euentura essent; quod sane indicium promptissimi erga patrem fidelemque seruum decentis obsequii fuit. Maxime vero mirabile et stupendum plane seruilis submissionis documentum est, quod Dominus paucis ante obitum diebus edidit, simulque rationem facti adeo inauditi redditurus, haud obscure significauit, se sumtae a se formae scilicet similitudinis serui, aeternum quasi monumentum constituere voluisse. Dicimus scilicet coenam illam memorabilem, (Io. XIII.) super quam Dominus, ministeria serui praestiturus, discipulis et ipsi quoque perditissimo proditori pedes lauit; cuius facti mysterii sane pleni rationes redditurus, *vos appellatis me, inquit, magistrum et Dominum, et omnino recte facitis, sum enim omnino; si ergo ego vobis pedes laui Dominus ac magister vester, vos quoque debetis inuicem pedes lauare; exemplum enim vobis dedi, ut vos quoque faciatis sicut ego feci; amen, amen, dico vobis, seruus non est maior Domino suo, nec legatus maior eo, qui misit illum; si haec nostis, beati estis, si illa facitis.*

Videndum vero porro, quid et egerit et pertulerit, malis et cruciatibus iam praesentibus, et quae serui similitudinem perspicue in eo declarant. Primo itaque loco commemorari meretur, quod instar serui ab aliquo discipulorum, omnium mortalium facile deterrimo atque infelicissimo venditus est triginta siclis, quanti fere serui apud Iudaeos venire solebant: traditus vero iam in hostium potestatem indignissima quaeque, colaphos, flagra, verbera, sputa pertulit, ac proinde nequissimi serui instar habitus est liberrimus ac summus omnium rerum Dominus. Nec etiam praetermittendum est, in commemorandis istis, quae serui forma continentur, quod Dominus grauissimis animi doloribus nostra vice excruciatus,

se humi prostravit, atque inter ploratus vehementissimosque, quos dolor exprimebat, clamores, auxilium patris imploravit; quam submissionem lamentabilesque voces apostolus alibi (Ebr. V, 7. 8.) ea obedientiam diserte comprehendit, quam Christus praestitit; *in diebus carnis suae, inquit, preces iuxta atque supplicationes, ad eum, qui posset ipsum servare ex morte, cum clamore valido et lacrimis obtulit, et exauditus est ab horrore, atque adeo, quamquam filius erat, obedientiam didicit.*

Supereft iam vt moneamus; quomodo etiam ipso vltimi supplicii genere, quo Christus adfectus est, declaratum fit, formam serui ab ipso fuisse sumtam. In vulgus scilicet notum est, seruos improbos, inprimis vero illos, qui Dominos violauerant, cruci fuisse adfixos. Erat ergo crux supplicium seruile, quo homines ingenuos et liberos adficere apud Romanos nefas habebatur. Dominus vero, mortalium licet innocentissimus, etiam; hoc modo inter maleficos se referri passus est; hinc omnia quoque pertulit, quae cum hoc supplicii genere coniuncta esse solebant; virgis quippe antea caesus & furcam ferens ad mortem ductus; quam ad rem apostolus quoque animos nostros conuertere voluit, *(c. 8.) obediens factus est, inquit, usque ad mortem, et quidem mortem in cruce.* Restat iam tertia disputationis nostrae pars, fines demonstratura, ad quos ea omnia, quae serui forma continentur, cum a Deo et Christo relata sunt, tum etiam a nobis ex consilio Dei referri debent. Primum ergo fines a Deo et Christo ipso propositos exquiri oportet. Primo itaque hac forma serui a Christo sumta cunctis mortalibus miserrima ipsorum conditio spiritualis ob oculos poni debuit; quoniam enim Christus in omnibus, quae fecit et perpesus est, nostro loco constitutus fuit, ac proinde non suas, sed nostras partes egit; ex eo consequi necesse est, totum humanum genus in seruitute peccati atque idcirco in grauissima apud Deum, propter nefariam desertionem, offensa, omnibusque legis diuinae poenis obligatum fuisse. Forma igitur serui, in Christo Domino nostro inspecta, nunquam non speculum nobis esse debet, in quo atrocitatem seruitutis peccati cernere atque auerfari decet. (cf. Io VIII, 34. Rom. VI, 16 20. VII.) Secundo Dominus ideo formam serui sumsit, vt miseros mortales a seruitute peccati, diaboli, mundi, poenarumque legis diuinae liberaret, ac proinde grauissimo seruitutis iugo a cervicibus nostris depulso, iustitiam, vitam, atque
adeo

adeo veram etiam libertatem nobis restitueret. Huc enim omnia vel maxime spectant, quae Dominus noster per omnem vitam et egit et pertulit. Euohui volumus, et pie a vobis expendi, quae breuitatis causa hic inferere non licet, grauissima s. litterarum tanta de re testimonia. (Io. VIII, 32. 36. Rom. III, 19. 23. 24. c. V, 17. 18. 19. Rom. VII, 4. 5. 6. c. VIII. Galat. I, 4. c. III, 13. c. III, 4. sqq. Coloss. I, 20. sqq. Tit. II, 14. Ebr. II, 14. Luc. I, 71. 74. 1 Petr. I, 18.) Tertio id sibi propositum habuit Christus forma serui, cum filius esset, adsumta; vt nobis inprimis ius liberorum Dei impetraret; ita vt Deus non solum nos, data peccatorum venia, in gratiam recipere, verum etiam benevolentiam suam plane paternam in nos conferre, nobisque Spiritum S. amoris illius testem, interpretem, ac pignus tribuere posset; ex quo consequitur, vt nos quoque inuicem bono ac fiduciae pleno animo erga Deum esse, ad eum accedere, et cum eo, sicut liberi cum parentibus, depulso ac detracto seruili metu, versari queamus. Inter tot praeclara s. litterarum testimonia, sufficiat nobis essatum Pauli, haec omnia perspicue, cum ex ipso ortu Christi, tum ex forma serui ab ipso sumpta, ducentis. (Galat. III, 4. 5.) *tempore impleto, inquit, emisit Deus filium suum, natum ex muliere, factum sub legem, vt illos, qui sub lege erant, redimeret, nosque adoptionem impetravemus. Quoniam itaque liberi estis, Deus misit Spiritum filii sui in corda vestra, qui clamat Abba pater.* (cf. et Rom. VIII, 14. 15. 1 Cor. II, 10.) Quarto illud quoque forma serui sumpta egit, atque etiam perfecit Christus, vt ius suum in res omnes ad nos quoque transferret; vt cum per nos omnibus rebus careamus, per illam omnibus abundemus, dum enim ipse vsum rerum etiam concessarum sua voluntate deposuit, eo ipso nobis, quibus iure illis interdictum erat, cuncta illa rursus libera et concessa fecit, remque eo perduxit, vt nobis iam rursus res omnes creatae seruire vsumque praestare, imo illa ipsa, quae alioqui mala ac formidolosa videntur, prodesse nihilominus et seruire debeant. Hinc apostolus (1 Cor. III, 21. sqq.) *Omnia vestra sunt, inquit, siue Paulus, siue Apollo, siue Cephas, siue mundus, siue vita, siue mors, siue praesentia, siue futura, omnia vestra sunt, vos vero Christi, Christus autem Dei.* (cf. Rom. VIII, 28. 2 Cor. VI, 8. sqq. Philipp. I, 21. 1 Tim. III, 4. 5. Tit. I, 15.) Quinto denique formam serui sumit ac proinde durissima ac contumacissima conditione vixit Christus, vt, quod ad aeternae salu-

tis

ris ineundaeque gratiae diuinae rationes attinet, omnia inter mortales discrimina, ad hanc vitam illiusque statum pertinentia tolleret, omnibusque etiam vilissimis, pauperrimis, ac contentissimis, eadem, quae summis ac diuitiis, honoribus et gratia valentibus, iura spiritalia impetraret; hinc *in ipso*, apostolo teste, *nec iudaeus, nec graecus, nec seruus, nec liber, nec vir, nec mulier; omnes enim vt vnus sunt in Christo Iesu.* (Galat. III, 28.) et alibi seruos ad officium erga Dominos impellens, hanc causam impellentem subiicit; *Salutaris enim gratia Dei apparuit omnibus hominibus cet.* (Tit. II, 11. cf. Col. III, 11. I I II, 1. I Cor. VII, 21. 22.)

Videamus vero nunc etiam adhuc breuibus, quid ex consilio diuino nostri officii sit, dum formam serui a Christo sumtam intuemur. Primo ergo illud maxime ad officium nostrum pertinet, vt Dominum, signo quasi salutis sublato, ad veram libertatem a seruitute ac tyrannide peccatorum, diaboli, mortis et mundi, nos reuocantem, libenter audiamus; iugum illud graue, illo vindice, auctore, duce, adiutore excutiamus; iure libertateque, quam ipse sua seruitute nobis peperit, legitime atque ex illius praescripto vtamur; iugo vero illius leni atque imperio aequissimo nos submittamus; serui iustitiae fiamus, illique vnice viuamus & moriamur, qui nobis vnice vixit, ac pro nobis vnice mortuus est. (cf. Matth. XI, 29. 30. Rom. VI, 17. 18. 22. Galat. V, 1. 13. 2 Cor. V, 14. 15. c. VI, 14. sqq. Rom. XIII, 7. sqq. Galat. I, 4.) Secundo forma serui a Christo sumta, ad studium verae demissionis animi quam maxime nos impellere, ambitionem omnem, superbiam, arrogantiam, vanitatem, elationem animi gloriaeque cupiditatem comprimere, nobisque execrabilem reddere debet. Sic enim apostolus (Rom. XII, 16.) *ne res altas sectemini, sed demissa sequamini; ne vos ipsos prudentes existimetis,* (cf. c. XV, 1. 2. 3.) et alibi (Galat. V, 26.) *ne cupiditate vanae gloriae inflammemur, ad iras, inuidias et odia mutua concitanda;* et omnium maxime (Phil. II, 3. 4. 5.) *ne quid faciat, inquit, per contentionem atque ambitionem, sed per demissionem animi, alius alium pluris faciat quam se ipse; quilibet vestrum ita animatus sit, vt Iesus Christus;* quam hortationem deinde proposito ad imitandum exemplo Christi, qui serui formam sumserit, animis altissime adfigere laborat. Tertio forma serui a Christo sumta hanc modestiam animis nostris adferre debet, vt neminem mortalium propter imbecillitatem, aut generis, nationis, condi-

conditionis, fortunaeque tenuitatem atque ignobilitatem contemnamus, nedum illudamus. Christus enim, quod ad redemptionem atinet, omnes eodem plane loco habuit. Qui itaque quinquam eas ob causas contemnit, se vero excellentia huiusmodi rerum insolenter effert et iactat, is sane eo ipso prodir, se in Christum, similitudinem serui adhuc gerentem, idem improbe facturum, ac proinde eorum similem futurum fuisse, qui apud Iesaiam (c. LIII, 2. 3. coll. Matth. XIII, 54. sqq. Pf. LXIX, 11. sqq.) *Spretus erat, inquit, et cessans virorum, vir dolorum et aduersis clarus; hinc tanquam auertentem a se vultum spreuimus et nibili fecimus.* In hominibus ergo non tam externam fortunam, quam pretium redemptionis spectari eamque ob causam eos caros haberi oportet. (conf. Malach. II, 10. Hiob. XXXI, 13. sqq. Matth. XVIII, 10. Rom. XIII, 3. 10. c. XV, 1. 2. 3. 1 Cor. I, 26. 27. 28.) Quarto forma serui a Christo sumta maxime nos impellere debet, ad libenter omnibus inferuendum, debita cuique officia praestando; ad cedendum libenter aliis; in summa, vt libenter nos omnibus per amorem *seruos faciamus*: (1 Cor. VIII, 19. sqq. Matth. XX, 26. sqq. Luc. XXII, 26. sqq. Io. XIII, 13. sqq.) Quinto quoniam Christus in forma serui, a se sumta, aequo animo ac patienter, indignissima quaeque, maledicta, iniurias, ludibria, nostra vice ac nostra causa, perpeffus nec illa ipse vlus est, imo mala bonis rependit; conficiamus ex eo, nostri quoque officii esse, Christi causa iniurias potius omnes perferre, quam illius legem violare, exemplique rationem non habere; discamus porro iniurias nobis illatas adeo non vlcisci, vt potius hostibus pariter et cupiamus bene et faciamus, reputantes nobiscum, vt par est, Christum idem in nobis fecisse. (conf. Rom. XII, 19. 20. 21. 1 Petr. II, 18. sqq. III, 9. sqq. III, 14. sqq. Coloss. III, 12. sqq.) Sexto denique, quoniam Christus persona serui suscepta ac peracta nobis libertatem peperit, animis infixum habeamus, minime nos decere, vt in rebus ad salutem nostram pertinentibus vlli mortalium nos ita addicamus, vt ex illius auctoritate pendeamus; vox Christi potius semper sit et maneat vnica regula veri et falsi, recti ac prauis, qua omnes, qui aliquid dicunt, et omnia, quae dicuntur, metiamur et iudicemus. Et quoniam Christus, vt supra commonstrauimus, gesta serui persona, nobis quoque imperium in res creatas, earumque legi-

C

timum

zimum vsum reddidit, caueamus, ne ita iis vtamur, vt non tam habere quam haberi, non imperare sed seruire videamur; memores potius simus effati apostolici; *omnia mihi licent, sed non omnia conducunt; omnia mihi licent, sed non in potestatem redigi me patiar ab illa re.* (1 Cor. VI, 12. coll. c. VII, 29. 30. 31.)

Potiora haec sunt, quae de forma serui, a Christo sumpta, in praesenti in medium proferre volumus. Dicta vero a nobis sunt omnia eo consilio, vt animos vestros ad cogitationem earum rerum conuerteremus, Ciuēs optimi, quarum attenta consideratio vos praeparare et potest et debet, vt monitis nostris paternis obtemperantes, memoriam nati ad salutem vestram communis Seruatoris his diebus recte atque ita renouetis, vt vberimos illos ac dulcissimos fructus re vera percipiatis, quos ortus Christi humanus vniuerso humano generi ac proinde etiam vobis attulit.

Cogitate itaque inprimis ardentissimum Christi erga vos amorem, cogitate inuisitarum vos seruandi studium, cogitate summa illius atque immensa beneficia, quo etiam de vestro erga illum officio vobis recte constare possit, simulque etiam animi vestri ad illud rite per hos dies praestandum excitari queant. Vos quoque amore suo ab aeterno complexus est Deus immortalis, decreverunt de filio in mundum mittendo faciens; vestro etiam bono constituto tempore misit; vobis quoque per euangelium res illa laetissima innotuit, atque etiam denuo his diebus celebrabitur. Vobis etiam Christus natus est, vobisque, virio excepto, per omnia similis factus, quo fieret misericors et fidelis sacerdos; vobis non sibi id praestitit; quod, licet gaudio frui poruisset, conditionem tamen seruilem subire, mala ac dolores quosunque perpeti ac denique indignissimam mortem oppetere maluit, vt vobis nobisque omnibus, detractis malis omnibus, omnes solidissimasque gaudendi causas adferret. Haec sunt, quae per hos dies fufius explicabuntur; haec sunt, quibus aures vestrae circumsonabunt; quae vero ipsi quoque vobis proponere, meditari, animisque vestris tamquam faces adhibere debetis, vt desiderio et amore Christi inflammentur. E saxo sculptus sit oportet atque e robore dolatus, quem tantus amor, tamque insignia illius documenta non moueant. Si ergo adhuc aliquid ingenui, si quid

quid humani, in vobis est, si animi vestri nondum plane obdurerunt ad aequissimas cohortationes, tandem aliquando precibus nostris apud vos locum relinquere, eaque omnia longissime a vobis remota esse iubete, quibus dies sacri profanantur, quibus nomen Christi ac Christianorum dedecoratur, quibus salutem vestram oppugnatis, quibus vos hostes bonae ac sanae mentis ostenditis. Non est, quod causas huius cohortationis requiratis; hospitium enim esse, atque in vrbe et academia peregrinari oportet, quia, a quibus vos vocibus nostris reuocamus, non quotidie inter vos adhuc facta esse viderit, audiuerit, et quasi manibus prehenderit. Tristissimum quidem nobis est haec commemorare; quoniam tam improbi multorum ciuium mores, tanta mentis ad vera rectaque caecitas, tanta ad interitum voluntarium ruendi contentio, non ad gloriam et commendationem Fridericianae nostrae pertinent. Interim tamen, nefas esset illa dissimulare aut negare, nedum excusare, quae tam aperte, quae tam improbe sunt, quorumque publica confessio ac solennis detestatio, non solum vestra causa, sed etiam nostra necessaria est, ne probare aut saltem non satis grauius dolere videamur, quae academiae, literis et Christiano nomini dedecus, vobis vero pestem ac perniciem adferunt. Nemini vestrum hae querimoniae nostrae aut fraudi aut taedio erunt, qui sibi melius conscius est; imo persuasum nobis habemus: illos ex vobis, quibus praecordia de meliori luto ficta sunt et in quibus adhuc mica salis est, suos gemitus ac sua vota nostris iungere, atque idcirco idem quod nos fateri, dolere atque optare. Qui vero male sibi conscius sunt, quosque se dici, ipsa malefactorum conscientia conuincit; illos per Dei immortalis misericordiam, per Domini nostri Iesu Christi amorem rogamus atque obtestamur, vt non solum, tamquam serui peccati ac diaboli, Saturnalia per hos dies ethnicorum more non agant, verum etiam iugum illud seruile, durum, execrabile, infame plane excutiant; contra autem ad auctorem, vindicem, conseruatoremque verae libertatis accedant, atque ab eo se liberari patiantur. Suavis quidem vobis videretur indignissima illa diaboli, vitiorum cupiditatumque seruitus; sed hoc ex eo fit, quoniam nunquam vllam partem verae libertatis ac liquidae voluptatis gustastis. Verum non sufficit praua vitare, oportet etiam recta sequi et agenda

agere. Vtini igitur, quaesumus vos, egregia occasione vo-
cem Dei audiendi, altissime in animos demittite audita, Spi-
ritum S. vobis, qui Spiritus sapientiae et patefactionis est, a Deo
experite, animumque vestrum illi docilem, flexibilem, et instar
cerae quasi sequacem praebete, quo illum corrigere, forma-
re, lumine suo diuino illustrare, et ad amorem Christi inflam-
mare possit. Faxit Deus immortalis, vt nos quoque id serio
agamus, atque amore Christi exardescamus, qui vos ad agen-
dum impellere et incendere volumus; faxit idem ille, vt vos quo-
que id agatis, quos compellat oratio nostra. Huic officio no-
stro si omnes satisfecerimus, fiet, quod Deo gratissimum, nobis
omnibus salutare, Fridericianae vero honorificentissimum erit,
vt videlicet dies hi non solum quiete, sed etiam cum laetitia et
inter dulcissimas Dei laudes et agantur et exeant, multorumque ex
vobis inno omnium ad frugem sanitatemque reditu celebrentur.

P. P. in Regia Fridericana Pridie natalis Domini.

A. MDCCCXXXVIII.

AB: 153369

ULB Halle

3

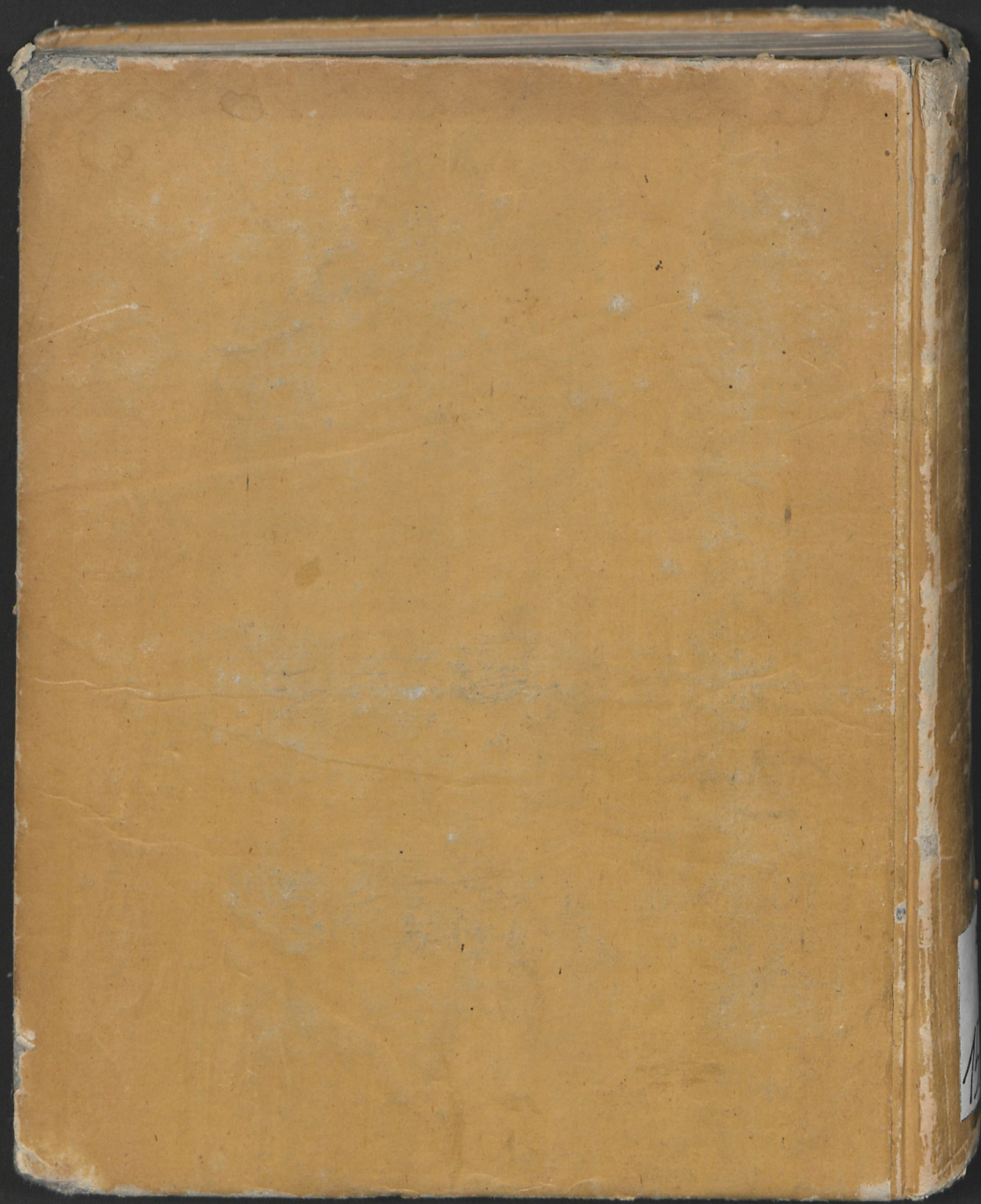
004 153 987

Sb,

R

PIAM AC RELIGIOSAM
NATALIS DOMINI

CELEBRATIONEM

FRIDERICIANAE

PRORECTOR

SIGISMUNDVS IACOBVS
BAVMGARTEN

THEOL. D. ET PROF. P. O. SEMINARII THEOLOGICI
DIRECTOR ALVMNORVM REGIORVM EPHORVS REGIAEQVE
ACADEMIAE SCIENTIARVM BEROLINENSIS MEMBRVM

VNA CVM

DIRECTORE CANCELLARIO

AC RELIQVO

SENATV ACADEMICO

INDICIT

C I V I B V S.

SIMVL

DE

FORMA SERVI A CHRISTO SVMTA

BREVITER DISSERTIVR.

HALAE

IMPENSIS ORPHANOTROPHEI MDCCXXXVIII.

